

Med ønske om en god og Covid fri høst til alle.

Den første snøen har nettopp kommet til Nes på Romerike, bakken er sørpete og hvit, men det tar forhåpentligvis litt tid før vinteren fester sitt grep. I hvert fall siden undertegnede ikke har skiftet til vinterdekk på bilen og nettopp har blitt lykkelig eier av en gammel gård som helst skal ha et skal ha et tett tak før det laver ned.

I Noh Bo er regntida på vei over, men den har ikke vært som før. Covid 19 har festet sitt grep, også over grenseområdet. Det har vært lite smitte, men samfunnet er stengt ned, og de mange som vanligvis sender penger hjem fra byggeplass og turistindustrien i Bangkok og lenger sør, er nå hjemme uten inntekt. Antallet organisasjoner som vanligvis opererer i området er også kraftig redusert.

I tillegg har ikke regnet kommet som vanlig, og det tok lang tid før risen kunne plantes. Med lite vann underveis i vekstperioden blir avlingene dårlige, og med ris som hovedingrediens i ethvert måltid, og en avgjørende del av næringskjeden, får dette fatale konsekvenser.

Og midt i dette jobber vi ufortrødent videre.

Foto: Line Ramstad

Ris: Risen plantes i begynnelsen av regntida i mai/juni og vokser i vann gjennom regntida frem til jordlappene dreneres og risen modner i tørrere omgivelser i august/september. Den høstes og knyttes i ris som så tørker før de slås mot en planke slik at riskornene løsner fra riset.

Foto: Line Ramstad

Foto: Line Ramstad

Innhøsting: Naboen i Noh Bo tresker ris.

Vi har tatt alle forhåndsregler og tilpasset både arbeidsmetoder og prosjekter underveis, men står på og gjør vårt for en mer bærekraftig og demokratisk utvikling av samfunnet, også når Covid etter hvert slipper taket.

Nå er en global pandemi langt verre enn noe vi hadde sett for oss, men samfunnet vi er en del av har gjennom hele Gyaw Gyaw`s eksistens vært utsatt for ulike utfordringer, og vi har måtte tilpasse oss.

Det er aldri gitt at et prosjekt kan ferdigstilles, det er ikke gitt at vi kan reise til byggeplass neste dag, eller at skolen kan tas i bruk som planlagt hvis landsbyen angripes. Det er alltid noe som kan skje, og derfor så utrolig viktig at vi har en stødig og god organisasjon som kan takle ulike utfordringer.

Foto: Phaw Reh Mo

Kle Mo Kee: Bilder fra byggeplass under ferdigstillingen av klasserom II og III våren 2020.

Foto: Vincenzo Florano

Gyaw Gyaw team: Fra venstre: Daniel Evensen, Pah Da, Pah Me, Kee Kee Pah, Paw Eh Wah, Phillipa, Line Ramstad, Ste Pah, See Dah Pah, Jae-Young Lee. Phaw Reh Mo og Saw Dee mangler på bildet.

Så hva er det som gjør at vi kan fortsette nå som så mange andre organisasjoner må legge ned virksomheten?

Gyaw Gyaw drives fra Noh Bo. Gjennom langsiktige samarbeid på lokale premisser med de fleste beslutningstakere involvert, har vi opparbeidet oss et godt rykte langs grensa, og opplever å ha stor støtte underveis i enhver prosess.

Skulle noe skje blir vi underrettet om det. Vi må kanskje forlate prosjektet for en stund, men det er i overenstemmelse med alle rundt. Så også etter at Covid stengte grensene. Familiene til temaet er også involvert, og blir tatt hensyn til i teamets generelle planlegging. Vi tar ingen unødig risiko, men jobber sakte, og så sikkert vi kan, i et usikkert område.

Vi har også vært opptatt av å være gode forbilder og hyggelige samarbeidspartnere, og legger vekt på å eliminere kilder til misforståelser og konflikt så tidlig som mulig i enhver prosess. Ikke bare er det langt mer produktivt å jobbe i hyggelige team som fungerer, men vi opplever at litt takhøyde og humor underveis gir bedre resultater over tid. Så får heller noen detaljer gå, så lenge hovedkonseptet er på plass, bygget er trygt, og ingen blir skadet underveis i prosessen.

Det avgjørende for at vi har kunnet jobbe på denne måten er støtten fra dere i Norge, og at den er gitt til oss som organisasjon, ikke til enkeltprosjekter. Det er noe jeg har jobbet hardt for, og som jeg er svært glad for at dere også ser verdien av.

Det betyr at vi kan tilpasse oss og fortsette å bygge kompetanse og bidra til utvikling over tid, selv i et skiftende landskap med tildels vanskelige forhold. Vi gjør ingen skade, men bygger sakte opp omkring eksisterende infrastruktur rundt skoler og undervisning. Dette krever også en stødig administrasjon, og vi er stolte av å ha en organisasjon som står støtt og fungerer, også i en global pandemi.

Tusen takk for at dere gir oss tillit og gjør arbeidet vårt mulig.

Foto: Phaw Reh Mo

Avtale: Paw Eh Wah og landsbyleder gjennomgår prosjektet, fordeler ansvar og blir enige om gjennomføring.

Report from Paw Eh Wah

After we finished two classrooms for Kle Moe Kee school, we prepared to build a teacher house for the same school after our rainy season holidays. With the Covid 19 situation being worse inside Burma, Thai military did not allow us to cross the river, so we had to make a second plan for the team that to make new toilets for the Thai school in our Noh Bo village.

At that school, they have more than thousand students, but they just have some few toilets and we decided to make this our next project while waiting to continue our work in Kle Mo Kee when the river can be crossed again. So, in September, after our holidays, instead of a new teachers' house in Kle Mo Kee, we started our work to make new toilets for the Thai school in Noh Bo.

We go to meet with village leader and principal of school. We explain what we are in Gyaw Gyaw and how we cooperate with community, and ask them to cooperate with us on work, by carry sand and digging hole for toilet. We present and read through the contract and make a sign on it and went to measure the land and discussed how many toilets that can be made for one area. We suggest for ten toilets in one long building.

Foto: Saw Dee

Dugnad: Vi hadde regnet med at ca 10 stk møtte opp for å hjelpe til med å bære sand, men det kom godt over 100. Det tar vi som et stort kompliment.

Learning by doing: Ulike løsninger frem til endelig avløpssystem.

After meeting, we make the drawings and budget together. The village leader told us to dig a big long hole then to make concrete wall. Line give us suggestion to divide in smaller rooms. We try to dig the big hole, but then after two days it rained a lot and the soil fell down in the hole. We changed our plan to concrete rings to be the toilet hole, every step of concrete ring we put on concrete block around the ring. We learn in different soil need different method to get safe and strong because the main for the whole toilet is the hole.

When we finished the holes, we made the foundation of the toilet, we place the toilet seat, place the roof construction, the wall and door.

Byggeprosess toaletter.

Foto: Phaw Reh Mo

Befaring, planlegging, oppmåling og nivellering for nytt teamhouse i Noh Bo. Det ble rapportert om to tilfeller av Covid i Mae Sot og grensa ble på nytt stengt. Vi måtte endre planer på dagen og gikk derfor i gang med å bygge nytt teamhouse for våre to kollegaer som har familiene utenfor landsbyen + for besøkende. Design av teamet i felleskap under veiledning av Line og Jae.

We plan to work on Kle Moe Kee after finish toilet, but Thai military getting more strictly again not allow to pass the borderline. So, we change our plan one more time to make a small house for visitors and staff who work with Gyaw Gyaw but then stay away from family.

I would like to thank to those who support us so we can have a work, even in a hard situation. We are also happy we have worked hard and have a good control of our savings account, so when something happens, we can still have a work for the team to go forward

Thanks to Line, who make us safe and is the best support in how to manage so the work can go well, also when times are difficult. Thanks to Jae and Daniel for work hard for the drawing for next project to be ready. We have a good communication, and on every second week we meet online and talk about planning and are sending drawings for discussions for back and forward feedback for future projects.

We thanks to all of cooperate with us and understanding our situation that happen around the world. Thanks to every sponsor that keep your support to us. Thanks to the leader for Gyaw Gyaw, architectural and all team member we proud that we are working with one unity even different country, place, culture, people and environment, but we are the same in human.

Naw Paw Eh Wah

Kle Mo Kee: fra Google Earth. Skolen ligger i en sidedal og består av paviljonger. Gyaw Gyaw har designet og bygget 3 nye klasserom for skolen og skal lage et hus for lærerne så snart grensa er åpen for transport igjen.

KLE MO KEE PRIMARYSCHOOL

Arkitekt: Daniel Evensen, Jae Young Lee og Line Ramstad
Prosjektansvarlig: Line Ramstad
Prosjektleder: Paw Eh Wah
Leder av byggeplass: See Da Pah
Gyaw Gyaw team: Phillipa, Pah Me, Kee Kee Pah, Pah Da, Phaw Rah Mo, Saw Dee.

Budsjett: 56 137 THB + 65 961 THB + 72 011 THB = 194 108 NOK
Faktisk kostnad: 36 616 THB + 33 761 THB + 34 356 THB = 104 732 NOK
Grunnflate: 44 m² + 44m² + 44m² = 132 m²
Byggetid: 3 x 6 = 18 uker

Vi har designet og bygget tre nye klasserom for barneskolen i landsbyen Kle Mo Kee. I luftlinje er det ikke mer enn ca 5 km fra Noh Bo til Kle Mo Kee, men i det kupert jungellandskapet blir distansen mye lenger. Landsbyen er best tilgjengelig til fots, men de siste årene er det også kommet en slags vei som kan brukes av det militære.

Skolen her drives av Teacher Training College (TTC), som er et samarbeid med et universitet på New Zealand og utdanningsinstitusjoner langs grensa. I tillegg til lærerutdannelse, har de egne skoler der lærerne får praksis og jobb etter endt opplæring og Kle Mo Kee er en av disse. Resultatet av velutdannede lærere er tydelig. Her er undervisningen planlagt og basert på faktisk læringsutbytte for studentene. Familiene blir også involvert og landsbyene hvor TTC driver skoler er markant bedre utviklet enn nabolandsbyene.

I begynnelsen ble endringen naturlig nok møtt med skepsis, men med gode resultater over tid er skolen nå støttet lokalt. Landsbyleder har vært viktig i denne prosessen. Han har også stått for byggingen av de paviljongene skolen har hatt til nå, og sammen med rektor var han også initiativtager til vårt engasjement, og har fulgt prosessen siden.

Gyaw Gyaw design og prosjektledelse: Line Ramstad, Paw Eh Wah, Daniel Evensen og Jae-Young Lee.

For Gyaw Gyaw har dette vært det første prosjektet som er designet med utgangspunkt i et felles design av Jae, Daniel og Line. Etter to besøk på stedet og tilbakemeldinger fra landsbyen, skolen og teamet, hadde vi en felles idédugnad og utviklet et sett med designprinsipper som vi deretter baserte hvert vårt klasserom på. Klasserommet Daniel designet, ble realisert høsten 2019, mens klasserommene designet av Jae og Line ble realisert våren 2020, rett før Covid stengte grensa.

Paw Eh Wah har som vanlig ledet prosjektet med stødig hånd, og See Dah Pah har vært ansvarlig for byggeplass. Phaw Reh Moo har vært bindeledd mellom skolen/landsbyen og oss, og også hatt kontroll på økonomi på byggeplass og rapportering til Paw Eh Wah og arkitektene. Teamet har som vanlig også bestått av Phillipa, Pah Me, Kee Kee Pah og Pah Da og Saw Dee som kjører, tar ut penger og gjør shopping som trengs utenfor landsbyen.

Kle Mo Kee 3 nye klasserom: Til venstre, klasserom designet av Daniel Evensen, i midten, klasserom designet av Jae-Young Lee og til høyre, klasserom designet av Line Ramstad.

Foto: Paw Eh Wah

Nye toaletter for barneskolen i Noh Bo.

TOALETTER FOR BARNESKOLEN I NOH BO

Arkitekt: Gyaw Gyaw team

Prosjektansvarlig: Paw Eh Wah

Prosjektleder: Paw Eh Wah

Leder av byggeplass: See Da Pah

Gyaw Gyaw team: Phillipa, Pah Me, Kee Kee Pah, Pah Da, Phaw Rah Mo, Saw Dee.

Budsjett: 97 490 THB = 28 669 NOK

Faktisk kostnad: 124 467 = 35 336 NOK

Grunnflate: 40 m²

Byggetid: 5 uker

Nye toaletter: Miljøregnskapet for toalettene er ikke det beste, men med ca 1000 elever på få toalett er bruk over tid det avgjørende. Bygget er derfor laget i betong og dører er laget av takplater.

Hagenga. Nick og Lines nye hjem. Slik det så ut da vi tok over.

Hilsen fra Line

Etter snart tre år med basen tilbake i Norge, har livet endelig falt bedre på plass og jeg begynner å se konturene av mulige retninger fremover. Målet er å kunne drive Gyaw Gyaw videre, og samtidig ha et godt liv i Norge. Som leder av en frivillig forening kan jeg ikke tjene norsk lønn gjennom Gyaw Gyaw, men jeg kan bruke kunnskapen jeg har opparbeidet meg gjennom alle disse årene, oversette den til norsk, og jobbe parallelt for å fremme bærekraftig arkitektur, også her. Forhåpentligvis kan jeg også holde foredrag og legge mer i publiseringer slik at både budskapet og resultatene vi har oppnådd når lenger, og kanskje kan gi inntekt på sikt.

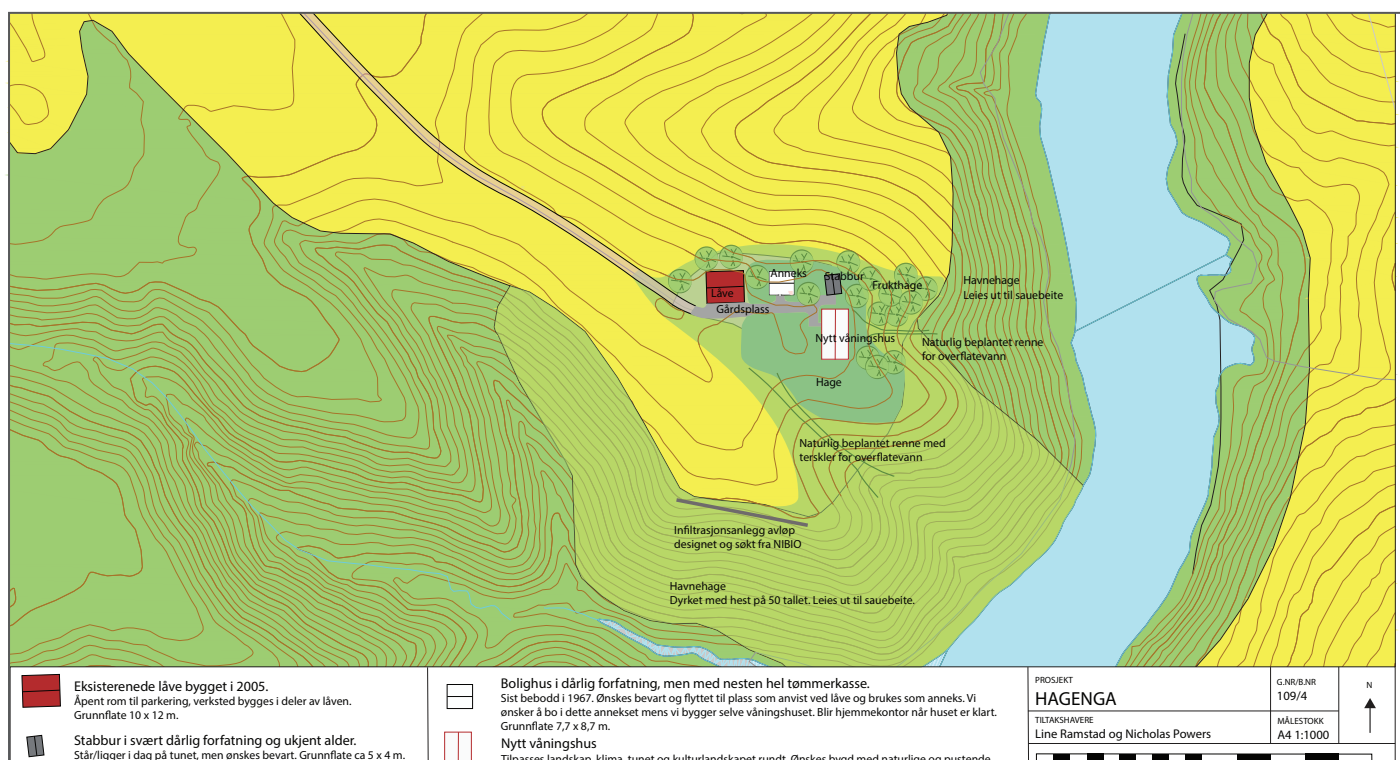
Nick og jeg har også, endelig, etter mange år med forsiktig masing, fått kjøpe selve drømmestedet. Det er et småbruk på Greniskogen i Nes på Romerike, ikke så langt fra der jeg vokste opp. Jorda og skogen har vært drevet, men tunet ble forlatt på 50-tallet. Målet er å bygge det opp igjen med bærekraftige prinsipper, der både miljø, kultur og økonomi tas med i betraktningen. På mange måter Gyaw Gyaw på norsk. Forhåpentligvis kan det bli et godt eksempel til etterfølgelse, og noe jeg kan jobbe mer med ved siden av Gyaw Gyaw fremover.

For å kunne jobbe som arkitekt i Norge hjelper det imidlertid ikke å være landskapsarkitekt med lang erfaring fra byggeri. I tillegg er det mye jeg gjerne skulle kunnet bedre, så i vår søkte jeg på Arkitekthøyskolen i Oslo, og kom inn. Med master i landskapsarkitektur og en ekstra bachelor i geografi, antropologi og miljøfag + 17 års erfaring, har jeg mange fag fra før, så jeg håper å kunne fullføre mastergraden på langt kortere tid enn formelt planlagt. Enn så lenge virker det lovende, og jeg koser meg med konstruksjonsteori og arkitekturhistorie dette semesteret, og synes det gir et godt faglig påfyll i hverdagen.

Og på toppen av dette har Nick fått fast jobb hos Flyktningshjelpen hvor han hadde praksisplass og deltidsjobb underveis i mastergradstudiene i «Miljø og Utvikling» ved NMBU. Med dette fyller han sin del av inntektskravet ved familiegjenforening og går alt etter planen, kan han søke om permanent opphold i Norge i løpet av 2021. Jeg skal ikke kjede lesere av nyhetsbrevet med for mange detaljer om dette, men for de av dere som har vært borti noe lignende, vet dere hvilken enorm lettelse dette er.

Utsikten fra gården mot Uåa som renner forbi og ut i Glomma.

Planene videre.

Så en spesiell takk til HENT som gjør det mulig for min del å drive organisasjonen videre herfra. Med deres hjelp fyller jeg inntektskravet til familiegjensforening hos UDI slik at Nick og jeg kan bo her sammen. Etterhvert vil vi kunne stå trygt og fint på egne ben, og samtidig drive Gyaw Gyaw videre, men i overgangsfasen har det ekstra bidraget vært avgjørende for vårt opphold her.

Uten støtte til Gyaw Gyaw hadde det imidlertid ikke vært noen forening å drive, så:

Tusen takk til alle som støtter oss. Gyaw Gyaw hadde ikke vært mulig uten dere!

På vegne av hele teamet, stolt leder, Line Ramstad